

Становище на неправителствени организации и граждани, ангажирани със съхраняване на функциите и работата на Фонда за лечение на деца, относно внушенията на материала „Афери със здравето”, излъчен в предаването

bTV Репортерите на 04. и 05.06.2016 год.

Ние, неправителствените организации и гражданите, ангажирани със съхраняване на дейността на Фонда за лечение на деца в полза на българските деца и техните родители, намираме за свое задължение да опровергаем пред широката общественост неверните и манипулативни твърдения на разследващите журналисти Канна Рачева, Мария Савкова, Петър Нанев и Теодора Трифонова, представени в материала „Афери със здравето”, излъчен в предаването bTV Репортерите на 04. и 05.06.2016 год.

Предварителният анонс на предаването, в което участват и наши представители като част от Обществения съвет на Фонда за лечение на деца, беше за разследване на възможните злоупотреби при закупуването и поставянето на медицински изделия (МИ), т.нар. „импланти”, в България.

Обществена тайна е, че подобни злоупотреби има. Достатъчно е да бъдат сравнени цените на тези медицински изделия в България и чужбина, за да бъде установено, че цените им в България са двойно или тройно завишени спрямо цените им в други държави от ЕС. Всеки български гражданин, изпаднал в незавидното положение да се нуждае от поставянето на подобни импланти, които по правило не влизат (или не се покриват изцяло) в цената на клиничната пътека, и се заплащат лично от пациентите, може да разкаже за сериозните затруднения, които среща при финансирането на необходимото му лечение.

Вероятната причина за завишените цени на имплантите се корени в обвързването на цената им с комисионни за фирмите-вносители и опериращите лекари. Разбира се, това е неморално, но в някаква степен обяснимо, предвид ниската стойност на лекарския труд в държавата ни. А когато веднъж се съгласиш да нарушиш по този начин професионалния и човешкия си интегритет, крачката до извършването на ненужни операции с цел увеличаване на приходите от комисионни, е малка и лесна. „Сметката” я плащат пациентите, а в този случай конкретно болните деца, които се подлагат многократно на оперативни интервенции, анестезия, болничен престой и възстановяване без явна полза, а често и с вреда за здравословното им състояние.

Внушението обаче, че Фондът за лечение на деца, а в частност неговият бивш директор г-н Павел Александров, е участвал и се е облагодетелствал финансово от подобна „схема”, е за момента недоказано и в една правова държава би представлявало клевета до доказване на противното. Смесването на двете теми,

както е представено в предаването „Афери със здравето”, изглежда тенденциозно и манипулативно, и говори на запознатите най-вече за поръчкова журналистика. Или в най-добрия случай за професионална немощ.

От 2005 година насам редица неправителствени и пациентски организации, работещи с деца, сигнализират, че в тогавашния си вид Фондът не работи ефективно и макар да връща ежегодно в бюджета на РБългария милиони, подпомогнатите деца са малко, процедурите са тромави и необвързани със срокове, и някои деца за съжаление умират, преди да дочакат финансиране на лечението, за което са кандидатствали. Много деца се лекуват с помощта на дарителски кампании, финансирани от нас, гражданите, без да имат възможност да се възползват от полагащото им се по Конституция право на адекватно и своевременно лечение.

Вследствие на целенасочени усилия през 2010 год. е изготвен изцяло нов Правилник за дейността на Фонда, осигуряващ ясно разписани срокове за обработка на документите, процедура за проверка на целесъобразността на предложеното лечение посредством експертни становища от двама или трима квалифицирани експерти в областта, прозрачност и контрол върху дейността на Фонда, осъществявани от Обществения съвет, състоящ се от НПО и пациентски организации, представители на медиите и лекарската общност,

и в крайна сметка бърз достъп до лечение за нуждаещите се деца.

Този процес е известен като „Реформата на Фонда за лечение на деца” и бележи значителен успех. Процедурата става ефективна, упражнява се добър граждански контрол, доверието във Фонда расте и с всяка следваща година броят на подпомогнатите деца нараства, правейки провеждането на дарителски кампании през последните години на практика излишно.

Също от 2010 год., заедно с приемането на новия Правилник, необходимите МИ в педиатрията могат да се финансират с помощта на Фонда за лечение на деца. Към тогавашния момент това е изглеждало като приемливо временно решение за покриване на пропуски в лечението на децата, и по-лесно организационно, отколкото вменяването му на МЗ или НЗОК.

Това нововъведение обаче бързо разкрива своите недостатъци. Тъй като финансирането на МИ започва да поглъща все повече от бюджета на Фонда (10% през 2011 година, 30% през 2012 год. и до 50% през 2015 год.), а гореописаната проблематика с формиране цените на МИ продължава да се задълбочава, още от 2012 год. членовете на Обществения съвет, както и самият му директор **многократно** (през 2012, 2013, 2014 и 2015 година, за което разполагаме със съответните документи) **отправят призови в устна и писмена форма към МЗ и НЗОК финансирането на медицинските изделия да премине от ЦФЛД към НЗОК, тъй като това ще доведе до по-добър контрол.**

Аргументите са следните:

„Това, освен че усложнява работата на екипа на ЦФЛД и на Обществения съвет, е крайно нередно, защото става въпрос за лечение в България на

здравноосигурени пациенти по съществуващи клинични пътеки. ЦФЛД не е детска здравна каса и не функционира, за да дофинансира необезпечени клинични пътеки. Фондът няма възможност и механизми да договаря, реферира и контролира цени и обеми на консумативи за хирургични интервенции – нещо, рутинно за НЗОК.

Още по-тревожно за нас е, че недофинансирането на клиничните пътеки с нужните медицински изделия поражда и дискриминация. В момента родителите са принудени да купуват сами скъпоструващите изделия или да се обърнат към фонда, но само ако лечението на децата им не е спешно и ако знаят за съществуването на тази възможност.”

През м. ноември 2015 година Министерството на здравеопазването в лицето на зам. министър Пенков е поело официален ангажимент да инициира среща между НЗОК, МЗ и ОС на Фонда с цел обсъждане заплащането на имплантите, реда за издаване на формуляр S2 и др. Такава среща до момента не се е състояла.

За да стане напълно ясно – Фондът заплаща медицинските изделия по предоставена му оферта. Той няма възможност да реферира цените. Първоначално заплащането е ставало по оферти на фирмите-вносители на МИ. Впоследствие, като опит за увеличен контрол и прозрачност, под влияние на ОС парите за имплантите се изплащат директно на болниците, а не на фирмите-вносители. Липсват обаче обществени поръчки с обяснението, че заради големия брой и видове изделия, болниците не могат да ги държат всички на склад.

Обвинението, че Фондът изисква експертни становища от много малък брой експерти (2-3), които насочват децата за операция към Клиниките, в които работят, се обяснява с това, че в България реално съществуват **КРАЙНО МАЛЪК** брой специалисти, квалифицирани за работа с деца. Буквално става дума за 2-3-5 души в цялата страна за всяка от тесните специалности. Голям избор няма.

И така, след **многократни искания** към няколко последователни министри, зам.-министри, шефове на парламентарната комисия по здравеопазването, директори на НЗОК **Фондът да престане да заплаща за МИ**, и те да бъдат поемани от НЗОК с цел по-добър контрол и прозрачност,

реакция и до днес – липсва.

Вместо това стигаме до „разкритията” на „разследващите” журналисти на bTV.

Първоначално предаването беше анонсирано като

„Какви престъпления са извършвани във Фонда за лечение на деца?”,

внушавайки, че... престъпления са извършвани. Защото се пита не **ДАЛИ**, а **КАКВИ**, т.е. предпоставя се, че престъпления има. Малко по-късно заглавието мутира в „След показните арести във Фонда за лечение няма отговор какви са престъпленията” и ние зачакахме с притаен дъх предаването...

В него се прокрадват явно или по-малко явно, следните внушения:

- Директорът на Фонда Павел Александров и екипът му са арестувани поради злоупотреби (неясно какви) с медицинските изделия, финансирани от Фонда.
- „Според документа на инспектората с парите на Фонда се е злоупотребявало.” С доклада на Инспектората на МЗ вече месеци наред не са запознати нито Общественият съвет на Фонда, нито предишният директор, нито настоящият директор, нито дори ресорният зам. министър на здравеопазването по негово собствено изявление в отговор на журналистически въпроси в седмицата след акцията на ГДБОП във Фонда, нито широката общественост. По отправените към него въпроси от страна на здравния министър д-р Петър Москов, г-н Александров е представил обстойни отговори.
- „Болните деца са настанявани в неоправдано скъпи апартаменти под наем в Париж.” Става дума за апартаментите на г-жа Маргарита Мунос, с която МЗ има договор за настаняване от 30 години насам. Цената на стая в тези апартаменти е 60 евро на нощ, като в нея влизат логистика (транспорт на родителите и болните деца от и до лечебното заведение) и превод за родителите на болните деца в лечебното заведение. В тези стаи често нощуват двама или трима души придружители за период от месеци. Г-жа Попова, ръководител на Апелативна специализирана прокуратура, нарича тези договори неизгодни. Цитираната в репортажа цена за нощувка в общежитие към болницата е 33 евро на човек без храна и други услуги. На заседание на ОС е станало ясно, че в момента Фондът под ръководството на проф. Пилософ заплаща 85 евро за нощувка в Париж.
- Прави се внушението, че г-н Александров е бил уволнен като директор през 2013 година „поради съмнения за злоупотреби”. Не става ясно при какви обстоятелства се е случило това – например фактът, че още тогава е изготвян проект за нов Правилник на Фонда, целящ ограничаване на влиянието на неправителствените организации и медиите в Обществения съвет за сметка на влиянието на медицинските специалисти – линия на поведение, която към момента отново е подета от новото ръководство, но е проблематична по ред причини, които ще рефлектират върху оказването на своевременна помощ на деца, нуждаещи се от лечение в чужбина. Не става ясно, че г-н Александров е възстановен като директор след възникването на редица проблеми във функционирането на Фонда и забавянето на плащания към чужди Клиники, което е довело до обтягане на взаимоотношенията с тях и нежелание от тяхна страна да съдействат за лечението на българските деца.
- Според твърдението на разследващите журналисти издаването на формуляр S2 от директора на Фонда представлява сериозно нарушение. От 20. април насам многократно разяснявахме, че формулярът е издаван от г-н Александров след устно упълномощаване от тогавашния здравен министър Десислава Атанасова с цел съкращаване на процедурата в интерес на децата и използване на по-изгодните цени на услугите в

клиники от ЕС с наличен формуляр S2 – практика, която е позволила на Фонда да подкрепи лечението на повече деца в чужди клиники без значимо увеличение на бюджета за такова лечение. И макар строго погледнато да представлява действително административно нарушение, сегашното положение, при което НЗОК издава формуляра въз основа на решение на ОС на Фонда, реално също е в нарушение, тъй като никъде не е регламентирано как една институция издава този документ въз основа на решението на друга, несвързана институция. Липсва каквато и да е регламентация по въпроса какво ще се случи, ако Фондът вземе решение дадено дете да се лекува в чужбина, но НЗОК прецени, че то не покрива критериите за издаване на формуляр S2 и откаже издаването му...? Следва да се вземат предвид и драстично удължените срокове на бюрократичната процедура, при които за някои деца, които трябва да заминат спешно в рамките на дни, могат да възникнат сериозни животозастрашаващи проблеми.

- Внущението, че НЗОК е задължняла на европейските здравни каси поради неправомерно издаване на формуляр S2 от страна на г-н Александров. Всъщност по последни данни НЗОК дължи 175 милиона за лечение на български граждани в чужбина, от които по неофициални данни само около 40 милиона - за лечението на деца, в по-голямата си част генерирани от разходи за лечение по спешност в рамките на ЕС. **Трябва изрично да се подчертае, че тези дългове не са генерирани от Фонда за лечение на деца, тъй като под ръководството на бившия директор, Фондът е заплащал генерираните от него разходи от бюджета си, а не ги е „прехвърлял” на НЗОК.** Следователно твърдението на журналистите, че „... уволненият Павел Александров е издавал S2 за милиони – неправомерно. [...] Така българският здравноосигурителен институт е задължиял на европейските здравни каси” в първата част на предаването „Афери със здравето” е явна лъжа. Фондът за лечение на деца има публично достъпен регистър, от който става ясно какви деца с какви диагнози са изпращани за лечение в чужбина. За сравнение – аналогичната институция за лечение на възрастни – Комисията за лечение в чужбина (КЛЧ) към МЗ няма публично достъпен регистър и няма никаква прозрачност и възможност за обществен контрол над ставащото в нея.
- Твърдението, че г-н Александров е командировал в чужбина лекари за обучение. Касае се за единични случаи, в които лекарите се явяват придружители на болните деца и през това време извършват медицинска дейност. Дали дневните, нощувките и самолетните им билети са отчитани като разходи на лечение, не става ясно, тъй като в документа, представен от bTV, те са отчетени по Параграф 10-98 от действащата Единна бюджетна класификация „Други разходи, неклассифицирани в другите параграфи и подпараграфи”. Този факт беше многократно изтъкван от нас, въпреки това не намери своето отражение в тезите на репортажа, а точно напротив.
- Според действащия Правилник, Фондът има право да „2. (доп. - ДВ, бр. 53 от 2011 г.) организира и финансира участието на чуждестранни

медицински специалисти в диагностични и лечебни процедури и трансплантации на лицата по т. 1 в Република България в случаите, когато няма български медицински специалисти в съответната област и/или това е необходимо за лечебния процес”. Цитиран е единичен случай, при който български лекар е командирован в Париж от директора на Фонда за 9 дни през 2013 год. с цел повишаване на професионалната си квалификация и е представил доклад за командировката си. И макар строго погледнато това да представлява административно нарушение на Правилника, отразява стремеж към повишаване на квалификацията на българските специалисти, така че определен обем медицински дейности да станат достъпни в България и да се намали нуждата от лечение на тези деца в чужбина.

- „Според прокурорите има данни за други престъпления, които не се разкриват от министерството, а от много сигнали, свидетелски показания и СРСта”... Тук ние питаме отново къде и кои са хората, подавали тези сигнали. От 20.04. насам нито един родител на болно дете не излезе да повдигне обвинения, въпреки че, ако действително е имало нарушения, сега вече не би трябвало да се страхува, че публичното им оповестяване би имало отражение върху детето му. Напротив, множество родители се обявиха единствено в защита на уволнения екип на Фонда, свидетелствайки публично за неговата бърза и отговорна работа.
- Втората част на предаването представя на зрителите порочната практика да се извършват множество ненужни операции върху пациенти, внушавайки косвено, че Фондът по някакъв (неясно какъв) начин е участвал в подобна „схема” с цел лично облагодетелстване на бившия му директор. Доказателства – няма.
- Внушението на г-жа Попова, ръководител на Апелативна специализирана прокуратура, а преди това и на здравния министър д-р Петър Москов от ефира на bTV, че ако средствата на Фонда са били разходвани по-коректно, помощ са могли да получат повече деца (които се явяват оцетени) е манипулативно, тъй като **през годините на управлението на г-н Павел Александров от администрацията на Фонда са обработени, продвигени и представени за гласуване на ОС заявленията на всички кандидатствали деца. Хипотетичните деца, които са могли да бъдат подпомогнати, а не са (поради административни нарушения или злоупотреби с бюджета на Фонда), не съществуват.**
- Разглеждат се ортопедичните операции с поставяне на импланти – около 200 годишно при 10 000 деца с ДЦП в България, и техният отлив от Ортопедията в Горна баня за сметка на Клиниката в Пирогов. Не са разгледани, нито стават ясни, причините за това „преливане” на пациенти, внушението е, че конкретен лекар е насочвал децата към болницата, в която той работи, без да са разгледани техните диагнози и компетенциите на съответните хирурзи. За незапознатите остава отново усещането за пренасочване на средства и злоупотреби. За запознатите обаче посланието е за реваншизъм...

Като крайно неетично прави впечатление използването на болната Николинка Кадибянова и нейното семейство за онагледяване на материала. Времето, в което Николинка се е нуждаела от подпомагане от Фонда за лечение на деца за бъбречна трансплантация, са годините 2004-2007 преди тя да навърши 18 години и да загуби правото си да получи финансова подкрепа от тази институция. **Това са и годините, в които Фондът работеше крайно неефективно, и една от причините за дългогодишната битка за реформирането му през 2010 година и назначаването на нов директор.** В контекста на този репортаж обаче историята ѝ изглежда употребена с цел манипулация на общественото мнение. Твърдението на майката, че е „... поне 100% сигурна, че се е злоупотребявало. Част от парите са се отклонявали и за други цели, не са отивали за лечението на деца. Просто някой си е правил екскурзии.” е разбираемо с оглед на преживяното от семейството страдание, но представлява внушение без доказателствена сила. А и дори да е имало злоупотреби през посочения период 2004-2007 разследващите журналисти не си дават минималния труд да зададат въпрос дали засегнатите са сигнализирали и да посочат изтеклата давност и невъзможност да се извърши законно разследване – все въпроси към институции, нито една от които не беше представена с никаква гледна точка в „разследването“.

Така изготвеният репортаж повдига тенденциозно редица аргументи, срещу които многократно сме възразявали публично от деня на показните арести, 20.04.2016 год., насам. Той не представлява добър пример за разследваща журналистика, тъй като не поставя конкретни въпроси и не дава нито отговори, нито представя доказателства. Вместо това тиражира твърдения и внушения по разнородни въпроси от работата на Фонда за лечение на деца, умело монтирани, от което за запознатите с проблематиката става ясно, че в най-добрия случай липсва разбиране и задълбоченост. Незапознатите зрители пък остават със смътното усещане за нещо крайно неприятно (но неясно какво), което цели да отвлече вниманието от 1. начина, по който се случиха показните арести и 2. нарушенията, които се случват във Фонда в момента, както и да подготви пътя за предстоящите промени в Правилника.

За да бъде полезно, едно сериозно разследване по темата би могло да съдържа:

- финансови документи от България и друга европейска държава, доказващи огромната разлика в цената на едно и също изделие;
- писмата (или поне някои от тях), с които Министерството на здравеопазването многократно е сезирано за този проблем;
- данните за скока в броя на заплащаните от Фонда МИ за 5 години, както и за скока на цените им - данни, които са публични;
- данни за процентното разпределение по болници и по лекари на финансираните от Фонда операции с поставяне на имплант;
- нагледно процедурата, по която Фондът е одобрявал (или не) заплащането на определено изделие, за да стане ясно къде са (ако ги има) възможностите за злоупотреби;

- фактология, уличаваща определени лица (лекари, чиновници, вносители), че разполагат с високи неофициални доходи.

То би следвало също да разкаже, че:

- 6-те милиона на Фонда са капка в морето на пазара на медицински изделия в България;

- по времето на г-жа Десислава Атанасова като здравен министър беше написана наредба, която предполагаше създаване на регистър на медицинските изделия и форма на рефериране и публичен контрол върху цените. Тази наредба обаче беше саботирана от НЗОК, а по-късно потъна в небитието, от което не я извади и настоящият екип на Министерството на здравеопазването.

- съществуващата нормативна уредба отваря широко вратите за корупция на този пазар и пациентът не е защитен по никакъв начин;

- Фондът също беше и е потенциален "донор" на сенчестия бизнес с медицински изделия, поради цялостната липса на правила на този пазар. А правилата трябва да ги създаде Министерството на здравеопазването.

- в последния месец и половина децата за чужбина срещат редица затруднения с новата администрация на Фонда, но финансирането на импланти си върви почти безпрепятствено.

В заключение искаме да изразим убеждението си, че подобни материали са непрофесионални, лишени от дълг към обществото да бъде представяна задълбочена обективна информация, липсва истинско разбиране на проблематиката и смелост да бъде осветлена. Но, което е по-лошо, липсва разграничаване на доброто от злото и по същество подобни материали са абдикация от стремежа към истина. Не става ясно чий интерес обслужва подобна журналистика, но със сигурност това не е интересът на обществото и на децата ни.

Сдружение „Български дарителски форум“

Гражданска инициатива „Спаси, дари на..“

Фондация „Пайдея“

Фондация „Макове за Мери“

Асоциация „Хипофиза“

Сдружение „Спина бифида и хидроцефалия България“

Национална асоциация на децата и младите хора с диабет